

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра публічного управління та адміністрування

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Директор навчально-наукового
інституту післядипломної освіти

_____ (Кулаєць М.М.)

“ ” _____ 2016 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри публічного
управління та адміністрування

Протокол №__ від “ ” _____ 2016 р.

Завідувач кафедри

_____ (Жовнірчик Я.Ф.)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“Муніципальне управління”

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань 07 “Управління та адміністрування”

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність 074 “ Публічне управління та адміністрування ”

(шифр і назва спеціальності)

Спеціалізація 8.15010002 “Державна служба”

(назва спеціалізації)

Навчально-науковий інститут післядипломної освіти

Розробник: Стецюк Н.М. – доцент кафедри публічного управління та
адміністрування, кандидат наук з державного управління

(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Київ – 2016 рік

Опис навчальної дисципліни
“Муніципальне управління”
(назва)

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітній ступінь	<u>магістр</u> (бакалавр, спеціаліст, магістр)	
Напрямок підготовки	<u>28 Публічне управління та адміністрування</u> (шифр і назва)	
Спеціальність	<u>281 Публічне управління та адміністрування</u> (шифр і назва)	
Спеціалізація	<u>8.15010002 “Державна служба”</u>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Нормативна (вибіркова)	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Контрольна робота (якщо є в робочому навчальному плані)	(для ДФ) (назва)	
Форма контролю	Іспит - залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	1	1
Семестр	1-2	1-2
Лекційні заняття	20- год.	20 год.
Практичні, семінарські заняття	20- год.	20 год.
Лабораторні заняття	- год.	- год.
Самостійна робота	80- год.	80 год.
Індивідуальні завдання	- год.	- год.
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента –	_____ год. _____ год.	

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
ЗМІСТ ПРОГРАМИ КУРСУ	6
ТЕЗОВИЙ ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ КУРСУ.....	7
Модуль 1. Теоретико–методологічні основи муніципального менеджменту.....	
Тема 1.1. Основні етапи розвитку муніципального менеджменту.....	7
Тема 1.2. Муніципальне управління і виконавча влада	16
Тема 1.3. Муніципальне управління в системі державної влади	23
Модуль 2. Особливості муніципального менеджменту в Україні.....	
Тема 2.1. Функції та структура муніципального менеджменту ..	28
Тема 2.2. Методи муніципального менеджменту.	38
Тема 2.3. Система місцевого самоврядування в Україні	52
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	63
ТЕМИ ПРАКТИЧНО-СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	64
ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ	64
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ	65
ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ	67
СТИСЛИЙ СЛОВНИК ТЕРМІНІВ І ПОНЯТЬ.....	68

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Необхідність динамізації розвитку місцевого самоврядування в Україні зумовлює імплементацію в його управлінську діяльність ринково орієнтованих функцій та спеціальних інструментів, напрацьованих світовою практикою управління розвитком муніципальних утворень. Дисципліна «Муніципальне управління» передбачає вивчення теоретико–методичних та нормативно–правових основ муніципального менеджменту як механізму ефективного управління розвитком муніципальних утворень; використання системного підходу до розгляду структури муніципального менеджменту; вивчення елементів мережі спеціального економічного інструментарію муніципального менеджменту; дослідження характеру та особливостей горизонтальних і вертикальних зовнішніх взаємодій органів місцевого самоврядування; вивчення механізму управління галузево–функціональними комплексами на території муніципального утворення; дослідження особливостей муніципального менеджменту в Україні.

Мета – сформувати у студентів знання про основи та закономірності муніципального менеджменту, організації та здійснення державної влади як практичного інструменту розв’язання регіональних проблем в Україні.

Завдання:

- вивчити наукові основи теорії та практики муніципального менеджменту;
- ознайомитися з методами муніципального менеджменту в Україні;
- оцінити систему організації муніципального менеджменту в Україні;
- проаналізувати структуру виконавчої, законодавчої та судової влади та діяльності органів місцевого самоврядування в Україні;
- виявити пріоритетні напрямки розвитку муніципального менеджменту в Україні.

У результаті вивчення даного курсу студент повинен

знати:

- поняття системи муніципального менеджменту;
- принципи, концепції основ муніципального менеджменту;
- функції муніципального менеджменту;
- структуру муніципального менеджменту України;
- методи муніципального менеджменту.

вміти:

- застосовувати технології муніципального менеджменту;
- виокремлювати системи виконавчої, законодавчої та судової системи в Україні;
- визначити напрямки розвитку місцевого самоврядування в Україні;
- давати оцінки системі муніципального менеджменту в Україні

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>

Модуль 1. Теоретико–методологічні основи муніципального менеджменту

Тема 1. Основні етапи розвитку муніципального менеджменту	18	4	4			10	18	4	4			10
Тема 2. Муніципальний менеджмент і виконавча влада	14	2	2			10	14	2	2			10
Тема 3. Муніципальне управління в системі державної влади	16	4	2			10	16	4	2			10
<i>Модульний контроль</i>	12		2			10	12		2			10
<i>Разом за модулем 1</i>	60	10	10			40	60	10	10			40

Модуль 2. Особливості муніципального менеджменту в Україні

Тема 1. Функції та структура муніципального менеджменту	18	4	4			10	18	4	4			10
Тема 2. Методи муніципального менеджменту	14	2	2			10	14	2	2			10
Тема 3. Система місцевого самоврядування в Україні	16	4	2			10	16	4	2			10
<i>Модульний контроль</i>	12		2			10	12		2			10
<i>Разом за модулем 2</i>	60	10	10			40	60	10	10			40
Усього годин	120	20	20	-	-	80	120	20	20	-	-	80

ЗМІСТ ПРОГРАМИ КУРСУ

Модуль 1. Теоретико–методологічні основи муніципального менеджменту

Тема 1. Основні етапи розвитку муніципального менеджменту

Сутність феномену управління. Влада і управління. Державна влада. Об'єкти та суб'єкти управління. Види соціального управління. Поняття та сутність державного управління. Особливості державного управління. Суб'єкти та об'єкти державного управління. Становлення науки державного управління.

Тема 2. Муніципальне управління і виконавча влада

Співвідношення та взаємозв'язок виконавчої влади і муніципального управління. Ознаки та принципи виконавчої влади. Особливості організації та функціонування системи органів муніципального управління України. Апарат муніципального управління.

Тема 3. Муніципальне управління в системі державної влади

Поняття принципів державного та муніципального управління. Систематизація принципів муніципального управління. Види принципів муніципального управління.

Модуль 2. Особливості муніципального менеджменту в Україні

Тема 1. Функції та структура муніципального менеджменту

Поняття та сутність функцій муніципального управління. Класифікація функцій управління. Види функцій державного та муніципального управління.

Тема 2. Методи муніципального менеджменту

Поняття методів муніципального управління. Класифікація методів управління. Адміністративні методи муніципального управління. Економічні методи. Правові методи управління. Система муніципального управління на початковому етапі незалежності (1991–1996). Зміни в організації муніципальної влади у 1996–2012 роках.

Тема 3. Система місцевого самоврядування в Україні

Поняття та суть місцевого самоврядування. Територіальна громада – основа місцевого самоврядування в Україні. Система місцевого самоврядування. Органи місцевого самоврядування (ОМС). Ознаки та повноваження місцевого самоврядування. Державна влада та органи місцевого самоврядування. Місце місцевого самоврядування в організації влади в Україні. Функції місцевого самоврядування.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Закон про місцеве самоврядування: Науково–практичний коментар. – К., 1999. – 396 с.
2. Гурне Б. Державне управління.– К., 1993.
3. Державне управління в Україні: централізація і децентралізація. – К., 1997.
4. Нижник Н.Р. Государственно–управленческие отношения в демократическом обществе.– К., 1995.
5. Місьцеве самоврядування в Україні: історія, сучасність, перспективи розвитку. – К.: Арарат – Центр, 2000. – 206 с.
6. Місьцеве самоврядування: світовий та український досвід / за ред. А.Ткачука. – К.: Заповіт, 1997. – 187 с.
7. Райт Г. Державне управління. – К., 2008.
8. Цветков В.В. Державне управління: основні фактори ефективності (політико– правовий аспект).– Харків, 2000.
9. Шемхалов Ф. Основы теории государственного управления. – М., 2007.

Допоміжна

1. Висоцький О. Українські соціал–демократи та есери: досвід перемог і поразок. – К., 2004.
2. Дорошенко Д. І. Історія України: В 2–х томах.– К., 1991.
3. Киричук В., Тимцуник В. Історія державного управління в Україні – К., 2001.
4. Панюк А., Рожик М. Історія становлення української державності. – Львів, 1995.
5. Шевчук В. Козацька держава.– К., 1995.
6. Швидько Г. К., Романов В. Є. Державне управління і самоврядування в Україні: Історичний нарис.– К., 1997.

12. Інформаційні ресурси

1. <http://www.president.gov.ua/>
2. <http://www.academy.gov.ua> – Національна академія державного управління при Президентові України
3. <http://www.rada.kiev.ua> – Офіційний сайт Верховної Ради України
4. <http://www.kmu.gov.ua> – Офіційний сайт Кабінету Міністрів України
5. <http://www.ccu.gov.ua> – Конституційний Суд України
6. <http://www.scourt.gov.ua> – Верховний Суд України
7. <http://www.vru.gov.ua> – Вища Рада Юстиції України
8. <http://www.rainbow.gov.ua> – Рада національної безпеки та оборони України

9. <http://www.kharkivoda.gov.ua> – Офіційний сайт Харківської обласної державної адміністрації

10. www.city.kharkov.ua – Офіційний сайт Харківської міської Ради

ТЕМИ ПРАКТИЧНО-СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історичні аспекти формування системи муніципального менеджменту	6
2	Світові тенденції муніципального менеджменту	6
3	Проблеми муніципального менеджменту України	8
<i>Разом</i>		20

ТЕМИ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Формування наукових основ муніципального менеджменту	20
2	Закони і закономірності муніципального менеджменту	20
3	Методи муніципального менеджменту	20
4	Оцінки муніципального менеджменту в Україні	10
5	Особливості муніципального менеджменту в Україні	10
<i>Разом</i>		80

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

Модуль 1

1. Управління як суспільне явище.
2. Основні етапи розвитку системи муніципального менеджменту
3. Сутність феномену управління. Влада і управління.
4. Державна влада. Об'єкти та суб'єкти управління.
5. Види соціального управління.
6. Поняття та сутність муніципального менеджменту.
7. Особливості муніципального менеджменту.
8. Суб'єкти та об'єкти муніципального менеджменту.
9. Становлення науки муніципального менеджменту.
10. Державне управління і виконавча влада
11. Співвідношення та взаємозв'язок виконавчої влади і муніципального менеджменту.
12. Ознаки та принципи виконавчої влади.
13. Особливості організації та функціонування системи органів виконавчої влади України.
14. Апарат муніципального менеджменту.
15. Принципи муніципального менеджменту.

16. Поняття принципу муніципального менеджменту.
17. Систематизація принципів муніципального менеджменту.
18. Види принципів муніципального менеджменту.

Модуль 2

1. Функції та структура муніципального менеджменту.
2. Поняття та сутність функцій муніципального менеджменту.
3. Класифікація функцій управління.
4. Види функцій муніципального менеджменту.
5. Методи муніципального менеджменту.
6. Особливості і проблеми державно–управлінської діяльності в незалежній Україні
7. Поняття методу муніципального менеджменту.
8. Класифікація методів менеджменту.
9. Адміністративні методи муніципального менеджменту.
10. Економічні методи муніципального менеджменту.
11. Правові методи муніципального менеджменту.
12. Система муніципального менеджменту. на початковому етапі незалежності (1991– 1996). Конституційна модель організації влади та муніципального менеджменту (1996–2003). Зміни в організації державної влади у 2004–2008 роках.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

Поточне тестування та самостійна робота		Підсумковий семестровий	Сума 100
Модуль 1 (30 балів)	Модуль 2 (30 балів)	40	

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	
80 – 89	B	добре	зараховано
70 – 79	C		
60 – 69	D		
50 – 59	E	задовільно	зараховано
1 – 49	FX	незадовільно	не зараховано

СЛОВНИК ТЕРМІНІВ ТА ПОНЯТЬ З КУРСУ

Бюрократизм – ненормальність, хвороба системи управління, панування канцелярії, формалістики, домінування букви інструкції наказу над суттю справи.

Бюрократія (бюрократия, bureacrasy) (з фр. bureau – канцелярія, зелене сукно, яким покривають стіл посадових осіб державних канцелярій, і гр. cratos – влада, панування, буквально – панування апарату управління) – система управління, в якій влада належить адміністрації чиновників.

Виконавча влада (исполнительная власть, executive (administrative) power) – влада, що забезпечує безпосереднє управління державними справами.

Виконання посадових обов'язків державним службовцем – систематична правовиконавча і правозастосовна діяльність державного службовця з виконання посадових функцій і повноважень, що встановлені як обов'язкові для регулярного виконання.

Відносини місцевих державних адміністрацій (отношения местных государственных администраций, relations of local public administrations) – складова державно–управлінських відносин, які виникають між органами державної влади у вертикальній та горизонтальній проекціях.

Відповідальність державних службовців – встановлена законодавством України відповідальність державного службовця за свої вчинки і дії. Відповідно до законодавства і залежно від характеру правопорушення (провини) може бути дисциплінарною, адміністративною, цивільно–правовою та кримінальною.

Владоздійснення – функція органів державної влади, що здійснюється ними стосовно громадян держави, громадянського суспільства шляхом правозастосування та інших форм адміністративної практики у формі забезпечення виконання норм законів, реалізації цілей, завдань і функцій держави.

Демократизація державного апарату – залучення громадян до реалізації своїх прав щодо управління державними справами та здійснення публічно– правового контролю за виконанням завдань, функцій і повноважень органів державної влади з метою забезпечення законності, політичної, соціальної та економічної ефективності їх діяльності, запобігання бюрократизму, протекціоналізму і корупції.

Державне управління – цілеспрямований організаційний та регулюючий вплив держави на стан і розвиток суспільних процесів, свідомість, поведінку та діяльність особи і громадянина з метою досягнення цілей та реалізації функцій держави, відображених у Конституції та законодавчих актах, шляхом запровадження державної політики, виробленої політичною системою та законодавчо закріпленої, через діяльність органів державної влади, наділених необхідною компетенцією.

Державний апарат – публічно–правова інституційна система органів державної влади, їх підрозділів і посад, віднесених до державної служби.

Демократія (демократия, democracy) (з гр. demos – народ і cratos – влада, народовладдя) – тип політичної системи і соціальної організації суспільства, форма укладу будь-якої організації, яка ґрунтується на рівноправності її членів, періодичній виборності та звітності органів управління, прийнятті рішень за принципом більшості (партійна, профспілкова, виробнича демократія); один із політичних режимів; форма організації держави, політичної системи і влади, коли всі громадяни беруть участь в управлінні.

Державна влада – політико-правове явище, сутність якого полягає в тому, що виражаючи хоча б формально волю всіх громадян держави, вона (влада) здійснює спрямовуючий, організуючий, регулюючий вплив на суспільство.

Державні комітети (державні служби) (государственные комитеты (государственные службы), public committees (public departments)) – центральні органи виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Прем'єр-міністр або один із віце-прем'єр-міністрів.

Дисциплінарна відповідальність державних службовців – відповідальність, яка здійснюється у формі дисциплінарних стягнень, що накладаються за невиконання або виконання неналежним чином державним службовцем покладених на нього обов'язків, у формі зауваження, догани, суворої догани, попередження про неповну службу відповідальність, звільнення.

Ефективність управління (эффективность управления, administration effectiveness) (від лат. effectivus – досягаючий певного ефекту, необхідного результату) – це результат, зіставлений із витратами на його досягнення або з цілями.

Загальна соціальна ефективність (общая социальная эффективность, general social effectiveness) державного управління – ефективність, що розкриває результати функціонування системи, тобто сукупності суб'єкта і керованих об'єктів державного управління, має комплексний характер.

Зв'язки з громадськістю (связи с общественностью, public relations) – «паблік рилейшнз» (від англ. public relations – відносини з публікою, зв'язок з громадськістю) – одна із функцій управління, яка сприяє встановленню та підтриманню спілкування, взаєморозуміння та співробітництва між організацією і громадськістю.

Інформаційне забезпечення діяльності органів державної влади – збирання, отримання, опрацювання та аналіз інформації, потрібної для здійснення державно-управлінської діяльності.

Кабінет Міністрів (Уряд) (Кабинет Министров (Правительство), Cabinet of Ministers (Government)) – вищий орган у системі виконавчої влади; колегіальний орган, який спрямовує і координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади.

Компетенція органу державної влади – це владні повноваження органу, той чи інший обсяг державної діяльності, покладений на певний

орган, або коло передбачених правовим актом питань, яке може вирішувати цей орган, сукупність функцій та повноважень органу з усіх встановлених для нього предметів ведення.

Комунальна власність (коммунальная собственность, municipal property) – самостійна форма власності, яка за Конституцією України є власністю територіальної громади (у зарубіжній практиці «муніципальна власність»), яка розглядається як одна з форм корпоративної (колективної) власності, що перебуває в користуванні, володінні й розпорядженні територіальних колективів та їхніх виборних органів місцевого самоврядування).

Комунікація (коммуникация, communications, від лат. communicare – роблю загальним, зв'язую, спілкуюсь) – змістовний аспект соціальної взаємодії; акт або процес взаємодії між двома чи більше соціальними об'єктами шляхом безпосереднього спілкування й обміну інформацією з використанням відповідних засобів.

Контроль одна із найважливіших функцій державної влади та управління, яка дає змогу порівняти фактичний стан у тій чи іншій галузі з вимогами, поставленими перед нею; виявити недоліки та помилки в роботі й попередити їх, оцінити відповідність здійснення інших функцій управління завданням, що поставлені перед ним.

Лобізм (лоббизм, lobby) (з англ. – кулуари) – діяльність соціальних груп, які відстоюють свої інтереси, тиск груп на органи законодавчої і виконавчої влади.

Менеджмент (за Оксфордським словником англійської мови) – це спосіб, манера спілкування з людьми; влада та мистецтво управління; уміння особливого роду й адміністративні навички; орган управління, адміністративна одиниця; інтеграційний процес, за допомогою якого професійно підготовлені спеціалісти формують організації і управляють ними шляхом постановки цілей і розробки способів їх досягнення.

Методи управлінської діяльності – це способи і прийоми аналізу та оцінки управлінських ситуацій, використання правових і організаційних форм, впливу на свідомість і поведінку людей у керованих суспільних процесах, відносинах і зв'язках.

Міністерство (министерство, ministry) (від лат. ministro, що означає керую, служу) – центральний орган виконавчої влади, який здійснює державне управління в певній галузі чи сфері життя.

Місцеве самоврядування (местное самоуправление, local self-administration) – право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання в сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста – самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення у межах Конституції і законів.

Місцеві (територіальні) органи (підрозділи) міністерств та інших ЦОВВ – державні органи, які утворюються відповідними ЦОВВ для

реалізації їх функцій та повноважень на місцевому територіальному рівні, тобто в областях або районах.

Місцеві державні адміністрації (местные государственные администрации, local public administrations) – ланка виконавчої влади в областях, районах, містах Києві та Севастополі, здійснюють її на території відповідної адміністративно–територіальної одиниці, а також реалізують повноваження, делеговані їм відповідними радами.

Об'єкти управлінської діяльності органів виконавчої влади – це суспільні відносини, види діяльності і соціальні ролі, які безпосередньо пов'язані з відтворенням матеріальних і духовних продуктів та соціальних умов життєдіяльності людей.

Орган державної влади (государственный орган, public institution) – орган, пов'язаний із формуванням і реалізацією державно–управлінських впливів; є єдиною структурою влади, формально створеною державою для здійснення закріплених за нею її цілей і функцій.

Організаційна структура державного органу (организационная структура государственного органа, state board organization structure) (від лат. structure – будова, розташування, порядок) – сукупність структурних елементів (підрозділів посадових осіб тощо) та взаємовідносин між цими структурними елементами.

Організаційна структура – це компонент системи державного управління, зумовлений її суспільно–політичною природою, соціально–функціональною роллю, цілями і змістом, який об'єднує в собі певну сукупність державних організацій, їх персонал, матеріальні та інформаційні ресурси, що виділяються і витрачаються суспільством на формування та реалізацію державно–управлінських впливів і підтримання життєздатності самого суб'єкта управління.

Організація органу управління – структурне упорядкування (сукупність структурних елементів і взаємовідносин між цими структурними елементами), цілеспрямоване управління як менеджмент; виконавча робота (як комбінація основних елементів), яка стосується конкретної ситуації (завдання, організація структури, організація процесів – структури + люди + техніка).

Організація як процес (организация как процессе, organization as a process) – систематична координація завдань, формальних взаємовідносин людей, що їх виконують.

Повноваження органу виконавчої влади (полномочия органа исполнительной власти, authorities of executive power institution) – закріплені за ним права і обов'язки.

Посадові обов'язки – встановлені для обов'язкового регулярного виконання функцій і повноважень відповідно до посади в органі державної влади чи місцевого самоврядування.

Право комунальної власності (право коммунальной собственности, municipal property right) – визнане законом право, яке закріплює абсолютну

належність комунального майна власнику та визначає його права й обов'язки щодо цього майна.

Президент (президент, president) (від лат. *presidens* – «той, що сидить спереду») у президентських республіках – глава держави і глава виконавчої влади, в республіках парламентського типу – глава держави, але не уряду, в республіках змішаного типу – глава держави, але з великими юридичними і реальними повноваженнями керівництва урядом.

Представницькі органи місцевого самоврядування (представительские органы местного самоуправления, local self-administration representative boards) – сільські, селищні й міські ради, які складаються із депутатів, обраних жителями сіл, селищ, міст.

Повноваження – це конкретні права, що характеризуються правом і обов'язком здійснювати певні посадові обов'язки та наявністю адміністративних функцій, які дають змогу здійснювати завдання органу державної влади.

Повноваження органу державної влади – складова компетенції органу, встановлена для нього законом відповідно до Конституції України та яка забезпечує реалізацію відповідних функцій стосовно конкретних об'єктів юрисдикції (предметів відання).

Професіоналізм державної служби – це перш за все здатність державного службовця, колективу державних службовців визначати з урахуванням умов і реальних можливостей найбільш ефективні шляхи та способи реалізації поставлених перед ними цілей та завдань у межах нормативно визначених повноважень.

Процедура прийняття управлінського рішення (процедура прийняття управленческого решения, managerial decision-making procedure) – складова загального процесу його підготовки, прийняття і реалізації, який передбачає певні етапи і стадії: вибір мети, збір і аналіз інформації про завдання, яке підлягає вирішенню; визначення, прогнозування ситуації і виявлення проблем; генерування варіантів можливих управлінських рішень; формування критеріїв і вибір ефективних варіантів управлінських рішень.

Система державного управління (система государственного управления, public administration system) – система, що охоплює суб'єкти управління (управляючу систему) – взаємодію (управлінську діяльність / процес) – суспільну систему (об'єкти управління), тобто сфери і галузі суспільного життя.

Система керівництва (система руководства, management system) – складова форма організації, яка включає три елементи: 1) функції керівництва (постановка цілей, планування, прийняття рішень, організація, реалізація, контроль); 2) стиль керівництва (директивний, коопераційний); 3) засоби керівництва (делегування, інструкції, прийоми менеджменту, система стимулів тощо).

Ситуаційне управління (ситуативное управление, case management) – прийняття управлінським персоналом рішень у ситуації, яка реально склалась або складається.

Стадії управлінської діяльності (стадии управленческой деятельности, managerial decision-making procedure) – послідовні етапи її здійснення зі своїм особливим набором форм і методів.

Стратегічне планування (стратегическое планирование, strategic planning) – систематичний спосіб управління змінами, творчий процес визначення і здійснення найбільш важливих дій з огляду на сильні та слабкі сторони, загрози і можливості.

Стратегічне управління (стратегическое управление, strategic management) – діяльність з управління, пов'язана з постановкою цілей і завдань організації та з підтриманням ряду взаємовідносин між нею і оточенням, що надає можливість їй досягти своїх цілей, відповідає її внутрішнім можливостям та дає змогу залишатися сприйнятливою до зовнішніх запитів.

Територіальна громада (территориальная община, local society) – спільнота мешканців, жителів населених пунктів (сіл, селищ і міст), об'єднана загальними інтересами власного життєзабезпечення, самостійного, в межах законів, вирішення питань місцевого значення як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування.

Управлінська діяльність – сукупність вироблених історичним досвідом, науковим пізнанням і талантом людей навиків, умінь, способів, засобів доцільних вчинків і дій людини у сфері управління.

Управлінська технологія – це прояв соціальних технологій, що безпосередньо відображає управлінські процеси і забезпечує поєднання наукового знання, управлінських потреб та інтересів суспільства, цілей і функцій державного управління, можливостей і елементів управлінської діяльності.

Управлінський контроль (управленческий контроль, managerial controlling) – це процес спостереження і регулювання діяльності державних органів і організацій з метою полегшення виконання організаційних завдань.

Форми управлінської діяльності – це зовнішні, постійно фіксовані прояви практичної активності органів державної влади чи органів місцевого самоврядування з формування і реалізації управлінських цілей і функцій та забезпечення їх власної життєдіяльності.